

Alam-Pedja luhahoolduse mitmekesistamise arutelu

Palupõhja looduskoolis ja Teamsis

15. märts 2023. a

Algus 10.30, lõpp 14.45

Protokollis ja juhatas: Kaili Viilma.

Osalejate nimekiri (16 isikut) **Lisas 1** + Marju Erit ja Marju Keis Teams'i vahendusel.

Taust:

Seoses LIFE IP AdaptEst sisulise algusega 2023. a on Alam-Pedja looduskaitsealal kavas mitmeid tegevusi ka pärandniitudel. Pärandniitude pikaajalistel hooldajatel on oma töökogemustest ja selle mõjudest lähtuvalt kujunenud visioon, **kuidas võiks lähiaastatel Alam-Pedja luhtade hooldust mitmekesistada ja selle mõjusid uurida.**

Uue maahoolduse toetuskorra kohaselt on Keskkonnaametile antud varasemast oluliselt suurem kaalutlusruum kaitsekorralduslikult vajalike tööde ja nende teostamise viisi üle otsustamisel. Seepärast tehti ka 2022. a detsembrikuises Alam-Pedja koostöökogus protokollitud otsus, et 2023. a talve lõpus korraldatakse **spetsiaalne teemakohane arutelupäev kitsamas ringis, kus maahooldajad tutvustavad oma hooldusvisiooni ning KeA saab selgitada registriandmete kogumise ja haldamise poolt.** Tegemist oleks pikaajalise mõjuga praktika muutusega, milleks käivituv LIFE IP projekt annab suurepäraseid võimalused. Lisaks on plaanis Alam-Pedja luhaalad võtta TSI projekti toel välja töötatava kaitse tulemuslikkuse hindamise meetodika pilootalaks (2023. a suvel plaanis pilootaladel meetodika testimine selle kalibreerimiseks) ja aasta lõpus valmib tegevuskava, kuidas kogu hindamise süsteem peaks toimima, ning 2024. a nn. Šveitsi rahatuse toel selle meetodika ulatuslik rakendamine. KeA maahooldusbüroo tellimusel on leping sõlmitud EMÜga erinevate hooldusvõtete uuringu läbiviimiseks, kuhu Alam-Pedja sobiks väga hästi uuringualaks. LIFE IP projekti Loodusrikas Eesti raames on plaanis samuti läbi viia erinevate hooldusvõtete mõjude uuringud. Kokku on Alam-Pedjal seega käimas või algamas 5 projekti, mis moel või teisel puudutavad luhaniite 😊

Kava:

1. Sissejuhatus – Kaili Viilma
2. Alam-Pedja pärandniitude hooldamisest, s.h. uued maahooldustoetuse põhimõtted – Ragnar Kapaun, KeA maahoolduse büroo
3. Liikide kaitse ja registrikannete tegemise põhimõtetest – Marju Erit, KeA liigikaitsebüroo
4. Alam-Pedja pärandniitude hooldamise visioon – Viljar Ilves, OÜ Ilvesmaa
5. Arutelu, kuidas edasi...

Kokkuvõte:

1. Sissejuhatus – Kaili Viilma

Alam-Pedjal on tekkinud unikaalne võimalus uurida ja katsetada erinevate hooldusvõtete mõju luhaniitude elurikkusele, kuna alanud või algamas on kokku 5 erineva rahastusega projekti:

- 1) LIFE IP AdaptEst (nn. kliimaprojekt), mille raames soetatakse loodetavasti heinapraam, tehakse mõned testalad ja KeA koostab alale uue kaitsekorralduskava

- 2) LIFE IP ForEst@FarmLand (Loodusrikas Eesti), mille raames TÜ uurib erinevate maahooldusvõtete tõhusust
- 3) Euroopa Komisjoni rahastatav nn. TSI projekt kaitse tulemuslikkuse hindamise meetodika väljatöötamiseks ja testimiseks pilootaladel
- 4) Šveitsi rahastatav kaitse tulemuslikkuse meetodika rakendamise projekt (2024.a)
- 5) KeA maahoolduse tellitud ja EMÜ läbiviidav uuring erinevate niitmiskõhade mõjust luhaniietude elustikule

Tänane koosolek ongi arutamaks, kus ja milliseid hooldusvõtteid võiks paremate teadmiste huvides rakendada ja nende mõjusid seirata.

2. Alam-Pedja pärandniitide hooldamisest, s.h. uued maahooldustoetuse põhimõtted – Ragnar Kapaun

Alam-Pedjal on kokku 3940 ha kaardistatud niidukooslusi, neist 2233 ha on hetkel riigimaana välja renditud või muudel alustel kasutuses. Alam-Pedja kaitsekorralduskava näeb ette pikas perspektiivis 2300 ha niitude aktiivse hooldamise. See 2233 ha jaguneb praegu koosluste kasutuse järgi:

PLK hooldamise toetusega 2022. a	Loodushoiu-toetusega taastatud	Ühtse pindala-toetusega	RMK taastamine koos prognoosiga	KOKKU	Välja renditud riigimaal, mis ei ole kasutuses
782 ha	298 ha	230 ha	463 ha	1773 ha	460 ha

Praegu kasutuses ja planeeritavas taastamises olevast 1773-st hektarist on Alam-Pedjal kaetud linnukaitseliste piirangutega 1514 ha. Seega on hilisema niitmise nõudeta hooldatavat 259 ha.

Memo lisades 2-6 on kaardid, millelt saab eeltoodud infot visuaalselt näha. Loodusliku mitmekesisuse huvides oleks tarvis kindlasti uurida ning vajadusel kinnitada mitmekesised hooldamisvõtted ka linnupiirangutega aladel.

3. Liikide kaitse ja registrikannete tegemise põhimõtetest – Marju Erit

Selgitas, et liikide leiukohtade/elupaikade registrisse kandmise aluseks on liigi kaitse tegevuskavades spetsialistide poolt parimatele olemasolevatele teadmistele tuginevalt kirjeldatud põhimõtted. Rohunepi elupaikade kaardikihti on alles äsja korrigeeritud ja kõige olulisem on tagada mitte niivõrd mängupaikade, kui just pesitsusalade kaitse, millega varane niitmine oleks vastuolus. Seepärast on liigikaitsebüroo seisukohal, et pesitsusedukuse tagab vaid hiline niitmine ja seda tuleks rakendada kõigi rohunepi registrisse kantud leiukohtades. Kui lisandub uusi ja täpsemaid teadmisi, siis on võimalik ka registrikandeid korrigeerida, aga praegu on teadmised emaslindude pesitsuspaikadest väga napid ja seepärast peab ettevaatlik olema.

4. Alam-Pedja pärandniitide hooldamise visioon – Viljar Ilves, OÜ Ilvesmaa

- EELISE liigiandmed on maahooldajate kogemuste ja teadmiste põhjal Alam-Pedja kontekstis puudulikud ja faktivigadega.
- Alam-Pedjale jääb alati vähemalt pool luhtadest hooldamata, kus saab väga edukalt pesitseda ka siis, kui osadel aladel niidetakse varem; vaatluste põhjal sobivad toitumiseks ja mängimiseks paremini just hooldatud/karjatatud alad.
- Alam-Pedja maahooldajad soovivad riigiga kokku leppida väga mosaiikse ja varieeruva ning usaldus- ja tulemuspõhise maahoolduse. Hooldatavad pindalad on juba piisavalt suured, et erinevatel aastatel rakendada erinevaid hooldusvõtteid, s.h. miksides niitmist ja karjatamist, erinevaid niitmisaegasid, jättes mõnel aastal hoolduse vahele jne.

- Hooldusviis võiks olla hooldajate vaba valik (või iga aasta alguses kokku leppida, kui suurel alal sel aastal milliseid maahooldusvõtteid rakendatakse) ja otsus oma kogemustele tuginevalt hooldada seal varem, kus linde aastaid pole olnud ning jätta need alad hilisemaks, kus on teadaolevalt võimalikud pesitsejad;
- Teaduse huvides ollakse valmis mõnesid alasid ka järjekindlalt vaid ühel viisil majandama. Alam-Pedjal on kahe erineva suure hooldaja praktikaid võrreldes võimalik püsti panna suurepärase hooldusvõtete võrdluskatse.
- Hoolduse reguleerimiseks võiks olla kokku lepitud printsiibid, nt.: 1) mis on varane niitmine; kui suur võiks olla 2) varem niidetud alade osakaal, 3) karjatatud alade osakaal, 4) hiljem niidetud alade osakaal, 5) hekseldatud alade osakaal; 6) kui sageli võiks olla hooldusvaheaastad, 7) milline on erinevate hooldusvõtete võimalik kombinatsioon (ühel alal rakendatakse teatud perioodi vältel kõiki erinevaid hooldusvõtteid) jms.
- Sooviti ka niitmise lõpuaja nihutamist septembri lõpuni.

Eleri Pulk: Kui on olemas detailsemad majandamiskavad, siis on Keskkonnaametil olemas kõik soovitud hooldustoetuse määrusest erinevate reeglite seadmiseks, v.a. 50 eur/ha boonusraha maksmine vabatahtliku hilise niitmise eest.

Raimond Pihlap:

- Praegused maahooldustoetused ei soosi üldse varajasemat niitmist, kui 50 eur/ha kohta boonust lisandub niitmise alustamisel pärast 15. juulit. Kuna niitmise ja väljaveo kulud on nii kõrgele kerkinud, siis ei tasu juhul, kui heinale pole leitud mingit kasulikku realiseerimisviisi, mingil juhul varem niita. Varasem niitmine on sisuliselt enda majanduslik karistamine.
- Varasem niitmine tuleks majanduslikus mõttes kõne alla siis, kui heina ei peaks kokku korjama, vaid võiks hekseldada ja piisaks lihtsalt heksli koondamisest. Pikaajalise hekseldamise kogemus on näidanud, et heksel kaob lammilt paari kuuga.

Arvi Põltaas:

- 2002. a hakkas tegema luhahoolduse koostööd LKÜ Kotkasega, aga enne seda teab juba lapsepõlvest Alam-Pedja reeglina suve teisel poolel hooldatud luhtasid, kus oli palju rukkirääku. Liik hääbus koos luhtade kinnikasvamisega, aga hakkas taastuma koos luhtade taastamisega.
- Viimastel aastatel on tekkinud luhta vareslased, kes niitmise ajal rääku passivad. Seepärast on ta jätnud räägule kaldavööndid vm. niitmata alad hilisemaks niitmiseks ja see on lindudele positiivset mõju avaldanud. Aga kuna kaldavööndid meelitavad ka muid eluvorme, siis kindlasti peaks ohjama kährikuid, nugist jt. väikekiskjaid, sest ka tedremängud on hääbunud.
- Rohunepi puhul on probleemiks see, et ei teata tema pesitsuskohti ja seni pole hoolduskavadel mõtet, kui me tema päris elupaiku ei tea. Just pesitsuskohtade väljaselgitamine tuleks teadusuuringute prioriteediks seada.
- Mida enam usaldatakse hooldajat ja tema kogemusi ning ollakse pandlikud, seda parem looduskaitse.
- Ootab eeloleval vegetatsiooniperioodil koostööle KeA liigispestse – botaanikuid ja loomaspetse – kuna niitudel on kasvama hakanud käpalised.
- PRIA-le peab igal aastal uuesti kaardi joonistama ja arvestust peetakse vähem, aga mitte rohkem niidetud pindalade üle. See igal aastal hooldusalade märkimine on liigne koormus, võiks olla automaatne taasesitus.

Viljar Ilves:

- Pidas siiski põhjendatuks igal aastal hooldusalade uuesti esitamist ja ülevaatust, kuna hooldustingimused võivad olla muutunud viisil, mis enam ei sobi. Aga see võimalus võiks

küll olla, et kui hooldustingimustes ja hooldusalades pole midagi muutunud, siis vajutad taotlust esitades lihtsalt vastavat linnukest.

Kaili Viilma:

- KeA on huvilistele kaitsekorralduslikel eesmärkidel juba aastaid väljastanud Alam-Pedja looduskaitsealal väikekiskjate küttimiseks erilube ja oleme väga rõõmsad, kui keegi on valmis sellesse oma ressursse panustama.

Jaak Volmer:

- Hooldab Alam-Pedjal väikese 1-meetrise eedriga niidukiga teede ääres pisemaid niidualasid, aga võiks hooldada ka vanu talukohti (nt. Karussaare, Rehessaare, Marjassaare, Kulu) ilma heina väljatoomise kohutusega.
- Pakuks kinnikasvavate luhaservade hooldust pealevajuvalt võsast, kui saaks selle hakkepidu ise oma tarbeks ära kasutada. Praegu nõuab RMK, et see puit teisaldataks kõrvale metsa alla või põletatakse, aga kasutada ei tohi. See ei ole mõistlik.
- Kaitsealadel RMK teeservade niitmine võiks toimuda minimaalselt üle kahe aasta, mitte igal aastal, kuna võsastumine jms. ei toimu nii kiiresti, aga valel ajal ja sage niitmine (koos purustamisega) on tolmeldajatele ning kogu elustikule loodusvaenulik. Harvem niitmine oleks ka ressursside kokkuhoid. Äärmisel juhul võiks niitmine toimuda väga hilja sügisel.

Viljar Ilves:

- Väikesed aruniidud on Alam-Pedjal elurikkuse seisukohast väga olulised ja vääriks tähelepanu.

5. Kokkuvõte

- KeMi seisukohad:
 - 1) KeA-l on unikaalne võimalus praegu saada teadmisi ammu meid vaevanud küsimustele!
 - 2) KeA peab asutuse siseselt võtma ette nii pärandniitude hoolduskava ja liigi kaitse tegevuskavad ja viima need kooskõlla ja leppima kokku niiduhooldestingimuste pandlikkuse võimalused ja otsustuspuud.
- Kuna juba **31.03.2023** vajatakse Alam-Pedjal LIFE IP Loodusrikas Eesti projekti raames TÜ-ga koostöös tulemuspõhise toetuse (erinevate hooldusvõtete) uuringuks ca 100 ha alasid, siis Annaliisa Kaaremaa koos Tarvo Roosega räägib alad liigikaitsega läbi ja annab need aald tähtjaks nii projektile kui ka EMÜ-le teada.
- Maahooldajad koos Ragnar Kapauniga ja erinevate projektide partneritega vormistavad **07.04.2023** oma visiooni paindlikest hoolduspõhimõtetest, räägivad selle KeA (LKPO, MO, LKB) ja KeMi looduskaitseosakonnaga läbi ning esitavad need EMÜ-le ja TÜ-le erinevate hooldusvõtete mõjude uuringute läbiviimiseks hiljemalt **28.04.2023**.
- TÜ ja EMÜ uuringualad võiks maksimaalselt ühilduda, et saada samade alade kohta erinevate uurimisteede infot. Esmasel valikualal Ilmatsalu luhal on juba kaks aastat taimestiku püsiseireruudud erarahastusega peal (teostaja Jaak-Albert Metsoja).
- Registrikannete korrigeerimiseks tuleb pöörduda KeA piirkonna kaitsekorralduse spetsialistide poole või üldinfo aadressil, kust õigele spetsile edasi suunatakse.
- RMK-le peab viima sõnumid, et:
 - 1) PLK-na välja renditud ja võsastunud niiduservadest saadav puitmaterjal peaks kuuluma hooldajale nagu muu biomass ja selle eest ei tohi küsida eraldi tasu;
 - 2) Kaitsealadel RMK teeservade niitmine võiks toimuda minimaalselt üle kahe aasta, mitte igal aastal, kuna võsastumine jms. ei toimu nii kiiresti, aga valel ajal ja sage niitmine (koos

purustamisega) on tolmeldajatele ning kogu elustikule loodusvaenulik. Harvem niitmine oleks ka ressursside kokkuhoid. Äärmisel juhul võiks niitmine toimuda väga hilja sügisel.

Lisa 1. Osalejate nimekiri

Lisa 2. Marko Kohvi ettekanne

Lisad 3 - 8. Niitude hoolduskaardid linnupiirangutega ja ilma

Protokollis

Kaili Viilma

Alam-Pedja koostöökogu (KOKO) koosolek

Palupõhja looduskoolis

15. märts 2023. a

Algus 15.00, lõpp 19.00

Protokollis ja juhata: Kaili Viilma.

Osalejate nimekiri (17 isikut) **Lisas 1.**

Päevakord:

1. Koostöökogule vahetult eelnenud maahoolduse teemalise arutelu kokkuvõte – **Viljar Ilves, Kaili Viilma**
2. RMK loodushoiutööde täpsemad plaanid 2023. aastaks – **Priit Voolaid**
3. Alam-Pedja järelevalve pilgu läbi ning ATV-de ja muude mootorsõidukite kasutamise keeldudest teavitamise ja trahvide karmistamise kampaania – KeA järelevalve
4. Detsembris 2022 koostöökogul kokku lepitud tegemiste ülevaade – **Kaili Viilma, Ragnar Kapaun, Robert Oetjen**
5. Koostöökogu 2023. aasta tegevusplaani arutelu
6. Külalislektor Marko Kohv tööpealkirjaga, „**Loodusmaastike kuivendamise mõjude uuringutest ja Eesti märgalade taastamisel omandatud kogemusest**“

ARUTATI:

1. Koostöökogule vahetult eelnenud maahoolduse teemalise arutelu kokkuvõte – **Viljar Ilves, Kaili Viilma**

Vt. eelmist memo kokkuvõtet. Üldiselt ollakse lootusrikkad, et kompromissid ja uute teadmiste hankimine ja praktikate juurutamine on heas koostöös võimalik.

2. RMK loodushoiutööde täpsemad plaanid 2023. aastaks – **Priit Voolaid**

Külastuskorralduse osas pole midagi märkimisväärset 2022. a lõpu infole lisada.

Loodushoiutööde osas:

- Peterna-Laashoone märgade metsade taastamise projekteerimise plaanid said veidi ümber tehtud – taastamisala sai laiendatud kokku 2000 hektarile (lisati üks lahutükk). Kraavivõrk on sel alal üle 64 km, Märgmesta kraavi sulgemisel peaks olema oluline mõju. Sel aastal on kavas projekti koostamine, s.h. tingimusega, et pärandniitude hooldustingimused ei tohiks halveneda. Kraavid kas täidetakse ja/või tehakse paisud. Laashoone-Rõika teele tuleb võib-olla projekteerida rohkem truppe, et looduslikku veevoolu võimaldada. Projekt valmib loodetavasti sel aastal, aga pole kindlust, et tööga järgmisel aastal jõutakse pihta hakata.
- Meleski taastamisobjektile pole veel lähteülesannet tehtud.
- Aiu-Nasja trupp läheb ehitusse – eesvoolule pannakse suur torutruup, kuna varem rajatud koolmekohad hästi ei toimi. Palupõhja tee ja trupp – tee projekt on valmis, töövõtjad on mõlemal objektile olemas. Kui metsateatised tulevad, siis märtsis tehakse raie ära. RMK poolseks esindajaks on neil töodel Rein Kilgi (tel. 507 3440), töö teostaja esindaja on Andres Kõiv, Kaevax OÜ (tel. 506 0725). Teele tuleb ka tõkkepuu.
- Pikknurmes alustatakse sel aastal 60 ha pärandniitude taastamist (maahooldaja Airi).

- RMK keeldus luhateede tõkistele siltide trükkimisest, aga **betonblokid pannakse varem kavandatud kohtadesse luhateedele siiski ära.**
- Prügi koristamise teema on lahendamata, aga **Priit Voolaid lubas suhelda Kirna teel RMK parklasse kogutud prügi koristamise teemal Jõgevamaa metsaülemaga.**

Arvi Põldaas: Avaldas kartust, et mõned kohad luhast võivad märgade metsade taastamisel muutuda väga märjaks.

Priit Voolaid: Vajadusel tehakse luhta voolunõvasid; saab panna tingimuse, et projekteerija peab maahooldajatega suhtlema, et leida lahendusi vanadele kraavidele.

Robert Oetjen: Kust tuli idee, et just neid metsi taastada?

Priit Voolaid: Alade valik tuleneb riiklikust märgade metsade tegevuskavast, mis pole küll veel kinnitatud, kuid seal on Alam-Pedja alad sees.

Arvi Põldaas: Soovisin pehmete teelõikude möödasõitude tekitamiseks kõrvalt, varasemalt niidult, eemaldada 6-8 m laiuselt noored kased. Selleks pidin oma töömahud täpselt ära kavandama ja RMK-le vastava avalduse tegema, kes hindab raiemahu alusel, kas on vaja kujundusraie metsateatis esitada või tuleb tegevus lihtsalt KeAga kooskõlastada. Esitasin RMK-le juba veebruari alguses avalduse metsateatise saamiseks, et eemaldada varasemalt niidult noored kased läbipääsu võimaldamiseks, aga pole mingit tagasisidet saanud.

Priit Voolaid: Kahjuks pole selle taotlusega tegeletud, aga sel aastal ei jõua sellega enam tegeleda.

3. Alam-Pedja järelevalve pilgu läbi – Heli Väljametsalt laekunud kirjalik info

- OKAS andmebaasi alusel eelmisel aastal käidi Alam-Pedja looduskaitsealal kontrollle tegemas 35 korral, millest enamus olid plaanilised kontrollid (sõidukite kontroll, ehitiste kontroll, kalapüük, kaitsealanõuete kontrollid). Väiksema osa moodustasid kaebuste kontrollid. Rikkumisi tuvastati seoses keelatud/ette valmistamata kohas telkimise ja lõkke tegemisega, kalapüügiseaduse rikkumisega, ulukite lisaõõtmisega, mõnel juhul oli sõiduauto pargitud ranna ja kalda piiranguvööndisse. Üldiselt võib öelda, et pigem oli 2022. aasta rikkumiste osas rahulik. ATV-dega sõitmiste osas tuli eelmisel aastal vaid üks kaebus jaanuaris ning kontrollimisel ATV-d või selle jälgi kaitsealal ei leitud.
- Juhul, kui koostöökogu arvates on mingis piirkonnas või mingi konkreetse rikkumisega probleeme, siis paluks neil kindlasti teada anda sellest teada numbrile 1247 ja võimalusel sõidukist ka pildi tegema.
- Kohalike kinnitused on lõuna pool Emajõe – Meleski, Jõesuu, Puhja kandis tekkinud luhta rohkesti mootorsõidukite kasutajaid. Põhja pool Emajõe on olnud suhteliselt rahulik. Driftitakse nt. heinapallide ladustamisplatsil.

4. Detsembris 2022 koostöökogul kokku lepitud tegemiste ülevaade ja 5. koostöökogu tegevusplaani arutelu – **Kaili Viilma, Ragnar Kapaun, Robert Oetjen**

- Alam-Pedja raamatu jaoks küsis Kaili Viilma RMK-lt uuesti toetust e-kirjaga 22.02.2023.
- RMK külastuskorraldus pidi trükkima luhateede sulgemise sildid, Viljar Ilves pidi saatma täpsed asukohad KeA-le kooskõlastamiseks ja paigaldama betoonplokid koos infosiltidega. Luhatee suletakse nii, et RMK saab hooldustehnikaga mööda, aga džüübid mitte. RMK keeldus siltide trükkimisest ja betoonplokke pole ka paigaldatud, kuid see tehakse eeloleval kevadel kindlasti ära kokkulepitud kohtadesse.
- Tehti ettepanek koos Kirna rajale välja minna ja arutada, mida võsastunud vaadetega rajaosaga teha. See tegevus seisab veel ees. Priit Voolaid on RMK poolt kontakt, kellega KeAst Märt Holtsmann võtab ühendust 20. aprillil väljaminekuks. Kaasab külastuskorralduse ja loodushoiu RMKst, KeA kaitsekorralduse ja maahoolduse, AP maahooldaja Viljar Ilvese. Püütakse kohe ka tee sulgemise koht kokku leppida.

- *Piret Valgelt oodatakse Kirna raja infosiltide sisu.* Kuna Piret Valge ei tööta alates 20. märtsist enam Keskkonnaametis, siis tegeleb infosiltidega Jõgevamaal töötav keskkonnahariduse spetsialist Elo Rospel. Piret Valge ametikohta ei täideta.
- *Sooviti Alam-Pedja infosilti ka Laashoone küla infotahvlile, Arvi Põldaas saadab Malle Orasele IT aluse mõõdnud.* Arvi Põldaas ei ole Malle Orasega suhelnud, aga sobiks ka selline kiletatud infosilt nagu varem – kaart, külastaja meespea. Arvi Põldaas saadab Kaili Viilmale tahvli mõõdnud sellise infosildi korraldamiseks.
- *Palupõhja parklasse oleks samuti vaja uut infotahvli.* Robert Oetjen uurib Meelis Tambetsilt, kas on olemas veel eelmise vanajõgedega sildi failid ja kas seda oleks võimalik LIFE IP projekti raames uuendada. Mingid failid on olemas ja uuendamise mõte on endiselt jõus, aga kujundusfirma Salibar otsib veel vanu faile ja LIFE IP raames võiks uuendada küll.
- *Kaili Viilma uurib, kas info Elva valla plaanide kohta Palupõhja sildumiskoha ja kaldakindlustuse osas vastavad tõele.* Elva vallalt pole infot saadud. Tartu valla esindaja ei osanud Kärevere sildumiskoha osas midagi öelda.
- *Alam-Pedja niiduhoolduse kava, mis pidi valmima 2022. a lõpuks* vormistatakse kaitsekorralduskava koosseisus paindlike maahoolduse põhimõttena.
- *Palupõhja küla Jaago talu puiskarjamaa taastamise võimalustest oma kunagises mitmekesisuses pärandniiduna.* Plaan takerdus selle taha, et seal on inventeeritud soostunud ja soolehtmetsad metsaelupaigatüüp, mis on kaitseala kaitse-eesmärgiks ja millest on kaitsealal puudu. Hetkel sinna puiskarjamaad rajada ei saa, aga uute märgade metsade inventuuridega võib selguda, et saab kaitseala eesmärgid täidetud ja siis saaks kaaluda ka puiskarjamaa taastamist. Kui KeA saab kaitse planeerijatel põhimõttelise loa PLK suunas areneda, siis teeks maahooldus uue inventuuri. 01.07. on märgade metsade inventuuri tähtaeg ja sügiseks peaks pilt teada olema.

Viljar Ilves: Elupaiga rikastamise mõttes võiks seal loomi siiski karjatada. Ala on olnud kunagine küla heina- ja karjamaa, rohttaimestik on säilinud.

- *Laashoone metsasihile luhtade juurdepääsutee (ilma kraavideta ja väike – tugevdatud pinnas, tekstiil, kiht kruusa) rajamisest.* KeA majas on seisukoht, et teed ei tule, kuna luhatee läbib looduslikku sihtkaitsevööndit, kus on märjad ja taastatavad metsad. Tee teenindaks ca 15 ha luhta ja see ei kaalu märgadesse metsade tee rajamist üles (mis eeldaks DP koostamist?).

Arvi Põldaas: Kas siis need luhad lähevad hooldusest välja? Niitmine pole, aga väljavedu on probleem; eks siis toob nii palju välja kui saab. Luhad on väga loodusväärtuslikud.

Ragnar Kapaun: Juurdepääsud jäävad piki luhta. Kord veel vaadatakse KeAs seda teed ja DP vajadust EKV vähendamiseks.

- *Ragnar Kapaun ei külastanud 2022. a koos maahooldajatega Alam-Pedja soosaarte vanu talukohti, et uurida seal maahoolduse korraldamise võimalusi, aga on valmis seda tegema 2023. a.*
- *Kaili Viilma uurib Piret Valgelt 1) kas KeA keskkonnaharidus on uurinud Alam-Pedja siltide tarbeks Juhani Püttsepa kogutud lugusid, 2) kas ta on uurinud, et Kärevere nepimängu sildi koos kõigi reeglite ja piirangute infoga võiks taastada, sarnased sildid võiks olla Matsalus ja Soomaal.* Piret Valge ei ole uurinud ega selles osas kuskile jõudnud.
- *Maikuu esimesel dekaadil korraldatakse PR- ja õppereis looduskaitse juhtfiguuridele – minister, asekanter, KeMi LKO juhataja jne. Võimalus kasutada transpordivahendiks 36-kohalist ajaloolist jõelaeva „Ahti“.* Lepiti kokku esialgsed võimalikud kuupäevad 4.-5. mail.
- *Arvi Põldaas pakkus välja Laashoone luhtade külastamise ühisürituse 14.-18. augustil, kui luhtades on pesitsemine lõppenud.*

Kaili Viilma: Kas Kärevere loomatunnelid toimivad?

Veel suurulukitele ei toimi, aga vabadest teeülekaikudest käivad üle. ReWild teeb Kärevere 4 ulukitunnelis alates detsembrist 2022 omal käel ja kulul seiret, seal on ka kaamerad. Väiksemates tunnelites on tihedam liiklus. Tunnelitest on läbi käinud ilves, rebased, jännes, metskits.

6. Külalislektor Marko Kohv tööpealkirjaga, „Loodusmaastike kuivendamise mõjude uuringutest ja Eesti märgalade taastamisel omandatud kogemusest“

Ettekanne lisa 2.

KOKKUVÕTE:

1. Maahooldusvõtete osas kompromissid ja uute teadmiste hankimine ning praktikate juurutamine on heas koostöös võimalik.
2. Betoonblokid pannakse varem kavandatud kohtadesse luhateedele siiski ära.
3. Priit Voolaid lubas suhelda Kirna teel RMK parklasse kogutud prügi koristamise teemal Jõgevamaa metsaülemaga.
4. Kui koostöökogu arvates on mingis piirkonnas või mingi konkreetse rikkumisega probleeme, siis paluks neil kindlasti teada anda sellest teada numbrile 1247 ja võimalusel sõidukist ka pildi tegema.
5. Priit Voolaid on RMK poolt kontakt, kellega KeAst Märt Holtsmann võtab ühendust 20. aprillil Kirna rajale väljaminekuks, et arutada, mida teha võsastunud vaadetega. Kaasab külastuskorralduse ja loodushoiu RMKst, KeA kaitsekorralduse ja maahoolduse, AP maahooldaja Viljar Ilvese). Püütakse siis kohe ka tee sulgemise koht kokku leppida.
6. Kuna Piret Valge ei tööta alates 20. märtsist enam Keskkonnaametis, siis tegeleb infosiltidega Jõgevamaal töötav keskkonnahariduse spetsialist Elo Rospel.
7. Arvi Põldaas saadab Kaili Viilmale Laashoone infotahvli mõõdud sellise infosildi korraldamiseks, kus oleks baasinfo, kaart ja külastaja meespea.
8. Palupõhja parkla infotahvli uuendamise mõte on endiselt jõus ja Robert Oetjen tegeleb selle korraldamisega.
9. Alam-Pedja niiduhuolduse kava, mis pidi valmima 2022. a lõpuks, vormistatakse kaitsekorralduskava koosseisus paindlike maahoolduse põhimõtetenä.
10. Hetkel Jaago talu puiskarjamaad taastada ei saa, aga uute märgade metsade inventuuridega võib selguda, et saab kaitseala eesmärgid täidetud ja siis saaks kaaluda ka puiskarjamaa taastamist. 01.07. on märgade metsade inventuuri tähtaeg ja sügiseks peaks pilt teada olema.
11. Laashoone luhateed kord veel vaadatakse KeAs ja hinnatakse DP vajadust EKV vähendamiseks.
12. Ragnar Kapaun ei külastanud 2022. a koos maahooldajatega Alam-Pedja soosaarte vanu talukohti, et uurida seal maahoolduse korraldamise võimalusi, aga on valmis seda tegema 2023. a.
13. Piret Valge KeAst ei ole uurinud Alam-Pedja siltide tarbeks Juhani Püttsepa kogutud lugusid ega seda, kas Kärevere nepimängu sildi koos kõigi reeglite ja piirangute infoga võiks taastada, ega ole selles osas kuskile jõudnud.
14. PR- ja õppereis looduskaitse juhtfiguuridele – minister, asekanter, KeMi LKO juhataja jne. – 36-kohalisel ajaloolisel jõelaeval „Ahti“ lepiti kokku esialgsete võimalike kuupäevadega 4.-5. mail.
15. Arvi Põldaas pakkus välja Laashoone luhtade külastamise ühisürituse 14.-18. augustil, kui luhtades on pesitsemine lõppenud

Lisa 1. Osalejate nimekiri

Lisa 2. Marko Kohvi ettekanne

Protokollis
Kaili Viilma